

לבניינה של הלכה

הלכות נרות שבת וחנוכה

היכן ידליק אדם הנוסע לשבת חנוכה?

יש מחלוקת אחרונים אם מיקום ההדלקה נקבע לפי השהות בבית בכל או רוב ימי החנוכה או שמא המיקום תלוי במקום בו האדם נמצא באותו יום. הגרש"ז אוירבך¹ ועוד סוברים שהמקום בו האדם ישן ונמצא באותו יום נידון כביתו. לעומתם הגאון הרב יוסף שלום אלישיב זצ"ל² סבר שבבית בו האדם נמצא ברוב ימי החנוכה מצווה עליו להדליק. לדבריו אדם הנוסע לשבת צריך להדליק בביתו לפני שיוצא (כמובן לאחר פלג המנחה) או למנות שליח שידליק שם. אמנם אנו מעירים שבאופן שיש סכנה להשאיר נרות דולקים ללא השגחה- אין לעשות כך. נסמוך בזה על הגרש"ז אוירבך וכן המנהג- להדליק במקום ששובת שם.

בשו"ת מהרש"ם³ כתב ביחס לאדם הנוסע כל הלילה ברכבת שהרכבת נחשבת לביתו ומדליק שם נרות. "לא מצאתי הדבר מבואר אבל הלא מי ששילם בעד כל הלילה הוא כשכר לו בית דירה לאכול ולישן שם וחייב בנרות חנוכה ומ"ש רש"י ביושב בספינה י"ל שהיו אז ספינות פתוחות בלא קירווי והרוח מנשב ולא הי' בגדר בית כלל. ואף דהבאהן (רכבת) אינו עומד במקום א' ורכוב כמהלך לא נמצא בשום מקום שיהי' צריך בית קבוע למה שמצותו בשביל פרסומי ניסא כנלענ"ד מסברא" מדברי המהרש"ם נסיק לענייננו שניתן להדליק במקום שנמצא בו רק לילה אחד. נפק"מ נוספת מדבריו לענין מי שנמצא בטנק או רכב צבאי אחר כל הלילה.

אמנם יש לשאול היכן ידליק מי שמתארח בשבת חנוכה וישן בבית אחד אך אוכל בבית אחר או שישן בחדר במלון ואוכל בחדר אוכל כללי?

¹ הליכות שלמה מועדי השנה עמ' רעה

² פניני חנוכה פ"ה עמ' קיט ועוד

³ ד,קמו

שאלה זו נוגעת גם להלכות שבת. ברור שנרות חנוכה ושבת תלויים ב'בית' ואין אפשרות להדליק בלי בית.

ביחס להל' שבת עיקר מקום ההדלקה הוא מקום הקידוש והאכילה⁴.

מה עושים כאשר נשים רבות מדליקות בבית אחד ?

יש מח' בין ראשונים וכן בין השו"ע והרמ"א אם מברך על תוספת אורה:

כתב הב"י: "מצאתי בתשובה אשכנזית (שו"ת מהרי"ל סימן נ"ג): שנים או שלושה בעלי בתים אוכלים במקום אחד - כל אחד מברך על מנורה שלו, אף על פי שכבר יש אורה מרובה. אף על גב, דאור זרוע (דרשות מהר"ח אור זרוע עמ' ע"א) נסתפק בזה מכל מקום יש נוהגים כך". והוסיף המהרי"ל: "ובעניותי נראה לי ליישב דכל מה דמתוסף אורה אית ביה שלום בית טפי ושמחה יתירה להנאת אורה בכל זויות"⁵.

ובשו"ע: "ב' או ג' בעלי בתים אוכלים במקום א', י"א שכל אחד מברך על מנורה שלו, ויש מגמגם בדבר. ונכון ליזהר בספק ברכות ולא יברך אלא אחד. הגה: אבל אנו אין נוהגין כן."⁶

הידור הנובע מדין זה הוא שגם כאשר אשה אחת בלבד מדליקה- נכון לכבות את החשמל לפני הדלקת הנרות ולהדליק את החשמל לכבוד שבת לאחר הדלקת נרות שבת. זאת בכדי שנרות השבת לא יהיו בגדר תוספת אורה על אור החשמל שבבית, אלא עיקר האור.

בנות ספרד יכולות להדליק בחדר שישנים בו ולברך על ההדלקה כיון ששם לא מגיע אור הנרות של בעלת הבית.

אם אדם לן בביתו ואוכל במקום אחר ידליק בביתו. באופן זה יקפידו להנות מאור הנרות לאחר השקיעה, לפני שהולכים למקום האכילה או לאחר שתוזרים.

⁴ משנה ברורה סימן רסג ס"ק מה

"לפי שעיקר המצוה לכתחלה הן הנרות שאוכלין לאורן וראוי שתהא הברכה עליהן ואפילו על נר אחד סגי [מ"א]"

⁵ ב"י או"ח רסג

⁶ שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסג סעיף ח

אם ישנים מחוץ לביתם ואוכלים במקום נפרד יכולים להדליק באחד משני המקומות ובלבד שיהנו מהנרות.

אבל בחנוכה נחלקו השו"ע והרמ"א: לדעת השו"ע ידליק במקום שישן ולדעת הרמ"א יש להדליק במקום שאוכל⁷. ולכן אם ישן במקום אחד ואוכל במקום אחר - למנהג אשכנז ידליק במקום האכילה ולמנהג הספרדים ידליק במקום הלינה. אך אם בן נשוי בא להתארח לסעודת שבת אחת אצל הוריו - ידליק בביתו הקבוע נרות חנוכה ויחזור לישון שם.

אמנם אם קשה להדליק נרות חנוכה במקום שאוכל בו - גם אשכנזי יכול להדליק במקום הלינה, אך עדיף לאכול שם קצת (כך הורה הגאון הרב יעקב כ"ץ). לאור האמור לעיל בבית מלון נכון להדליק בחדר שישן בו, וכך הורה הגר"מ אליהו. אך בד"כ כיון שלא מאפשרים בבתי מלון להדליק בחדר - ידליק בפתח המלון ונדון את פתח המלון כפתח הבית וכך הורה הגר"א נבנצל. לאשכנזים שנוהגין להדליק במקום האכילה - יותר פשוט שניתן להדליק בחדר האוכל של המלון. וכן ניתן להדליק בלובי של המלון כיון שזה נידון כחלק מהבית⁸.

ביחס להדלקת נרות במוצש"ק - הדבר תלוי במחלוקת שנתבארה לעיל, לפי הדעה שמדליק מתארח באותו יום אזי כל זמן שלא נסע לביתו הרי הבית שמתארח בו נחשב ביתו לאותו יום ויכול להדליק שם נרות⁹. אמנם יש צד לומר שידליק בביתו הקבוע כדי לחוש גם לשיטת הגריש"א. למעשה יש לפעול לפי הנסיבות.

שאלה נוספת הנוגעת לאותו ענין: מתי להדליק נרות חנוכה במוצאי שבת?

מי שאינו מחמיר בזמן צאת הכוכבים כר"ת ידליק כמה שיותר סמוך לצאת השבת כדי להספיק להדליק בתוך חצי שעה מצאת הכוכבים.

הנוהגים כר"ת ידליקו בצאת הכוכבים של ר"ת

⁷ שו"ע או"ח תרעז א' וטעמו של השו"ע משום חשד ועפ"ז כתב המנח"י ז, מח שבימינו שאין חשש משום חשד יש להדליק במקום האכילה.

⁸ כך הורה הגר"א נבנצל.

⁹ אם נשאר חצי שעה לאחר הדלקת הנרות. לדעת הגר"א נבנצל אך יש חולקים וסוברים שניתן להדליק ולצאת מיד.

לנוהגים כר"ת לחומרא בלבד- לדעת הגרש"ז אורבך¹⁰- בשבת זו נכון
שלא להחמיר כר"ת ולהדליק מיד בצאת השבת כדעת הגאונים ולדעת
הגר"י כ"ץ שליט"א יכול לנהוג כדרכו ולהדליק בצאת הכוכבים של ר"ת.

---

¹⁰ הליכות שלמה מועדי השנה עמ' שיא-שיב